

šel, nastavljal je „stalico“ in ubil nedolžno sinico, ki se ne bo mogla več veseliti lepega življenja v lepi spomladi. Prelomil je svojo obljubo. Trdosrčen je bil in se mu ni smilila drobna ptica . . .

Dolgo, dolgo je gledal Blaž žalosten mrtvo sinico. Potem pa jo je položil na trato. Glavo je podprl z rokami in je gledal v jesenski svet. Bele gore je zakrivala gosta, siva magla, ki se je vlačila leno ob skalovju. Le tuintam se je pokazal za trenutek vrh, bel in visok, in zasvetil se je na njem svež in srebrn sneg. Oblaki so se podili po širnem nebu, in le sempatam se je prismejal solnce izza njih. Obsvetilo je rumene trate in porumenelo drevje. Veter, lahak in mrzel, je vel nad zemljo in listje se je usipalo z drevja. Bližala se je zima. Vedno niže je stopala z sivih gorâ, dokler ne objame mrzlo in težko vsega gorskega kraja.

Vse to je videl in čutil Blaž. Žalosten je bil bolj kot jesenski dan, ki se je širil okrog njega. Pred njim je ležala sinica, ki jo je ubil in ji ni privoščil veselja v tistem gozdu.

„Kaj boš storil zdaj, nesrečni Blaže?“ je vprašal.

In odgovoril je in rekel:

„Pokopljem sinico. Grob ji izkopljem in ga zasujem. S cveticami ga okrasim, in lepo bo počivala sinica . . . „Stalico“ pa razbijem.“

In vstal je Blaž; zgrabil je „stalico“ in jo vrgel ob kamen. Razletela se je na sto kosov, ki so zleteli na vse strani.

„Nikoli več ne boš lovil v „stalico“ sinic, grdi Blaže,“ je govoril. „Čemu si jo pak naredil? Zato, da si ubil ubogo sinico.“ (Konec prih.)

Pri kovaču Marku.

Kovač Marko v Zapotoku je bil vrl delavec. „Takega ga ni, kot je Marko“, so govorili možakarji daleč na okrog, „vse ti naredi, kar hočeš, in to tako, da drži na večno.“

Zato ni čudo, da je imel dela čez glavo in je njegovo kladivo odmevalo od zore do mraka.

Tudi Zakotnikov oče iz Borove vasi so jako čislali Marka, in četudi so imeli kovača v bližini, vendar jim ni delal in popravljajl nihče drugi kot Marko, dasi so imeli debelo uro do njega.

„V Zapotok bo treba,“ reko nekoč Zakotnikov oče, „konja sta skoraj bosa.“

„E, pa bi jih Vrtačar podkoval, da ne boš toliko zmudil,“ pripomnijo dobrohotno Zakotnikova mamica.

„Ah, ti ne veš, kaj je kovanje. Tako ne naredi nihče kot Marko, čez njega ga ni.“

Ni bilo več ugovora zoper toli trdno prepričanje, in oče so izvlekli voziček izpod napušča pri hlevu, nekoliko osnažili, namazali kolesje in se pripravili, da vprežejo konja.

„Oče, naj greva še midva z Manico z vami!“ se oglasi mali Lojzek. Seveda, otroka, ki še nista bila drugje kot v cerkvi in šoli, bi bila rada videla daljni Zapotok in kovača Marka, o katerem so oče tolikrat govorili in ga toliko hvalili.

Zakotnikov oče so imeli svoja dobra otročiča silno radi in po volji jim je bila ta prošnja, da so jima mogli napraviti nedolžno veselje.

„No, če bošta pridna, pa se pripravita. Lepo se umijta in lepšo obleko oblecita. Zapotok in Borova vas, tam je treba biti čedno oblečen.

Veselo krikneta otročiča in že se je slišalo glasno umivanje v veži in v hipu sta stala Lojzek in Manica kot dva druga, tako snažna na vežinem pragu.

„Ti Lojzek, stopi še gor pod streho in prinesi tisti zveženj železnih kavljev, ki jih je zadnjič zidar pobral iz zida pri starih oknih. To železo bo kovač lahko porabil za nove podkove.“

Kot blisek je opravil Lojzek naročilo.

Lepa je bila hitra vožnja in Lojzku in Manici se je kar samo smejala; tako daleč se še nista nikdar peljala. Pa ne samo prijetna vožnja, veselilo ju je tudi vedno novo obzorje. Kolikokrat sta slišala že doma imevovati to in ono župnijo, to in drugo vas ali goro in hrib, zdaj jima pa oče lepo pripovedujejo: „Glejta, to je Perovo, tu so doma sosedov oče; tam je Količevo, od tam prihaja k nam mesar po teleta; ona cerkev tam gori je v Ruševju, tjegor hodijo od nas na božjo pot k Materi božji. Vidita, ta-le voda je pa Bistrica, ta je globoka, tebi Lojzek bi bila trikrat čez glavo.“

Med takimi kratkočasnimi pogovori so bili naenkrat pred Zapotokom.

„To je zapotoški zvonik,“ pokažejo oče čez prijazen griček, izza katerega je gledal samo zvonik cerkve sv. Marka.

Takoj nato, ko so po položnem klancu vozili počasi, se je že zaslišalo kovačevo kladivo, in Manici je šinila v glavo ona pesmica iz šole in začela je nehote:

„Poslušam kovača, ki kladivo obrača,
bunkati, bunkati noč ino dan.“

V par hipih so stali pred Markovo kovačnico. Prijateljsko se pozdravila vrla moža, in takoj razlože Zakotnikov oče kovaču svoje želje.

„No, naj bo, ker si ti,“ reče kovač, „sicer bi ne bilo nič, saj vidiš, kako imam založeno, da morem sam komaj v kovačnico.“

Vse drugo je popustil in se lotil Zakotnikovega dela. Zveženj kavljev je bil takoj v kovačnici, meh je zapihal, oglje je žarelo, kovač pa je kavelj za kavljem potikal v žrjavico in rudeče kot ogenj jemal s kleščami iz ognja, deval na nakovalo, nekoliko potolkel: bunkati, bunkati, iz kavljev se je zvila podkev, druga za drugo. Kot bi bile nove, take je pribijal pozneje na konjska kopita.

O, kako sta začudena gledata Lojzek in Manica kovača pri delu. Kar bala sta se, da se zdajzdaj ne vname, ko je nabijal na zareče železo in so iskre kar sršele okrog njega. Toda kovača se ni nič prijel, bodisi, da mu je tudi iskra padla kam na obleko, prijala se le ni, in naposled se otroka nista več bala za kovača.

Delo je bilo dokončano in ugajalo je Zakotnikovemu očetu, zato so svojo zadovoljnost pokazali pri plačilu in še na pokrepčilo so povabili kovača, čemur se ni odrekel vrli mož, nekaj zaradi prijatelja ne, nekaj pa, ker je kovaško delo naporno delo in potrebuje tudi oddiha.

Pot proti domu je bila še prijetnejša. Vse veselejša sta dirjala na novo obuta konjiča, da je odmeval paket podkev, kot bi mlatili mlatiči.

In koliko vprašanj sta imela otročiča! Lepa pokrajina se je razprostirala pred njimi ravno v nasprotni legi. Kar je bilo prej na levi, je zdaj na desni, in nasprotno; nič več nista poznala krajev, ki so jih jima kazali oče gredé od doma. Odtod toliko vprašanj, odtod toliko čudenja, ker se jima je zdela vsaka stvar drugačna. Ruševje jima ni bilo več Ruševje, cerkev se jima zdi vse drugačna, Bistrica jima teče vse drugače kot prej. in toliko,

da sta še spoznala domačo vas s podružnico sv. Matevža z rdečo zvonikovo streho.

Vsa vožnja je srečno potekla, bili so zopet doma. Zvečer pa je bilo govorjenja kot še nikdar. Ko so se mati sukali po kuhinji in napravljali večerjo, tedaj so imeli Zakotnikov oče navado, da so sedeli prijetno pri peči, otroci pa okrog ali na peči (seveda v poletni vročini so zamenjali peč z veliko hruško pred hišo), in so se pogovarjali vsakovrstne podučne stvari, svete in posvetne, molitve in službo božjo, pesmice in druge koristne šolske reči.

„Oče, to je čudno,“ izpregovori Lojzek najprvi nocoj, „to je čudno, da je kovač naredil iz starega železa podkve, da bi jih nihče ne razločil od novih.“

„Viš, to ogenj stori,“ odgovore oče, „ogenj to je čudovita moč in velik dar božji, brez ognja bi bil človek velik revež na zemlji, pa saj brez ognja bi niti živeti ne mogel. Pomislita samo, koliko je železa v naši hiši in našem orodju, vse je šlo skozi ogenj. Teško bi našteli vse železje, kar ga imamo, da bi kaj ne pozabili. Bodeta pa jutri vse pregledala in zvečer mi bosta vse naštela.“

„Bova, bova,“ se glasita dobra otroka izza tople peči, ki je bila kaj ljubka v jeseni, ko so zunaj hladni večeri.

„Kaj ne, prijetno je za gorko pečjo,“ povzamejo zopet oče, „toda, ali vesta, kdo dela peč tako prijetno?“

„Ogenj, ogenj!“ se oglasita mlada Zakotnika, „ko bi ne bila peč zakurjena, bi bila mrzla bolj kot kaj drugega.“

„No, ali imamo peč samo zato, da nas greje?“

„Ne, ne,“ se zopet oglasita mala. „v peči mati tudi kuhajo in pečejo.“

„Prav pravita; glejta, kako hudo bi bilo, ko bi ne bilo ognja. Ne imeli bi niti kruha niti kuhanih jedil, vse bi morali sirovo uživati kot divje zveri v gozdu.“

Kar po kruhu se je zaželelo malima, ko se je govorilo o njem, in poprosila sta očeta, da bi jima ga košček odrezali. Oče jima hočejo izpolniti željo, toda, kje je pa nož? Tipajo in tipajo, pa ga ni nikjer. Nič drugače ni bilo, da so morali prižgati vžigalico, da so posvetili za nožem.

„No, glejta,“ so dejali, „tudi zato nam je koristen ogenj, da tudi po noči vidimo, da moremo delati tudi v kletih, in v rudokopih pod zemljo. Vse rude, srebro in zlato, vse drago kamenje bi bilo še zdaj v zemlji, ko bi ne bilo ognja, luči, da so ljudje mogli izkopati in spraviti na dan.“

Še in še so se pogovarjali o ognju, omenili so stroje, katere goni ogenj; železnico, po kateri vozi ogenj vozove, parobrode žene ogenj po širnih morjih; tudi puške in kanona so se spomnili, ki ju proži ogenj. Za mnogo drugih del, ki jih opravlja ogenj, pa tudi Zakotnikov oče niso vedeli.

Pri vseh teh pogovorih pa oče niti niso zapazili, da jim je pipa dogorela do dna. Zadovoljni tako zabavnih in podučnih pogovorov so jo še

enkrat zatlačili in, ko so jo vnovič prižgali, opomini Lojzek izza peči: „In tudi vi, oče, bi ne mogli kaditi tobaka, ko bi ognja ne bilo.“

„Res je, in dolgčas bi mi bilo po njem,“ reko dobrovoljno oče, ko se odpro vrata in stopijo mati z lučjo in večerjo v hišo.

Pri večerji pa mali hlapec in dekleta niso mogli sproti uganjevati Lojzku in Manici, za kaj vse je ogenj koristen?

F. G

Siromak Joza.

(Konec.)

Takrat je prišel mimo Joza. Šele blizu je zagledal svojega sovražnika, ki je čepel za plotom in iskal po travi. Takrat je tudi vzdihnil Cene glasno in je tožil samemusebi:

»O, desetica, o, desetica — prikaži se!«

Postal je Joza radoveden in je gledal iskajočega Ceneta. »Denar je izgubil,« in pomislil, »in hudo mu je.«

Naslonil se je nedaleč na plot in je čakal, kdaj bo našel Cene izgubljeni denar. Tedaj pa se je dvignil Cene in je zagledal Bovčana.

»Privošči mi in mi je škodoželjen,« je dejal Cene samprisebi. Da bi le dobil desetico! Pa bi skočil nad Bovčana in bi ga zlasal . . . A desetice ni in naj jo išče, kakor hoče! Tepen bo doma, in šiba bo pela.

»Če bi iskal neumni Bovčan, pa bi morda našel denar,« mu je prišlo na misel. Poklical bi ga, in Joza bi iskal z njim in bi našel desetico . . . Toda ne — neumen je Bovčan; prevrnil ga je v grapo. Pa mu je zato obljubil maščevanje, in zdaj naj bi ga prosil pomoči? . . . A kaj bo doma? Hudo bo in težko. Če pokliče Bovčana, mu morda najde desetico, in lahko se še potem maščuje nad njim. Neumen je Bovčan, dela se z njim, kar se hoče . . . Tako je vstal Cene in je zaklical svojemu sovražniku:

»Jozek, oj, Jozek! Pridi sem!«

Ni se obotavljal Joza, ampak je prihitel k njemu. Čudil se je sicer, — mu ni šlo v glavo, da ga kliče Cene, njegov smrtni sovražnik. A šel je vendar in je preskočil plot.

»Izgubil sem desetico . . . Pomagaj mi jo iskati,« je rekel Cene. In iskala sta in molčala. A nista našla desetice. Že cela ura je bila pretekla. Obupan se je vsedel Cene na trato, in oči so mu postale solzne. Pred njim je stal Joza in ni vedel, kaj bi storil. Smilil se mu je Cene. Dobro je vedel, kaj ga čaka doma. Stiskal je desetici v žepu in se je boril sam s seboj . . . Dve desetici ima, pa bi lahko pomagal Cenetu. A obljubil je eno materi, eno pa sestrici . . . Cene je njegov sovražnik in še ničesar dobrega mu ni storil. Pa bi mu podaril desetico zato, ker ga sovraži?

Mislil je Joza to in je gledal na obupanega Ceneta, ki si je od skrbi zakrival obraz . . . Da bi on sam zdaj sedel tako, v skrbeh in obupu, kdo bi mu ponudil izgubljeni denar? In če bi ga kdo, kako bi mu bilo dobro in